

2015. gada 10. novembrī

Atzinums par likumprojektu „Grozījumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā”

Domnīca PROVIDUS iepazīs ar likumprojektu „Grozījumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā” (TA-802). Vēlamies izteikt atzinību par Valsts kancelejas centieniem uzlabot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) tiesisko regulējumu, ņemot vērā praksē novērotās problēmas un starptautisko institūciju rekomendācijas. Kopumā likumprojekts ir atbalstāms, taču PROVIDUS uzskata, ka ierosināto grozījumu attiecībā uz KNAB pārraudzību būtu lietderīgi atlikt un meklēt risinājumus diskusiju ceļā jauna KNAB likuma izstrādes gaitā.

2. panta otrā daļa: Jaunās redakcijas ierosināšanas nolūks acīmredzami ir KNAB neatkarības nostiprināšana, nosakot Ministru prezidentam pārraudzības ietvaros noteiktās tiesības, kas īstenojamas „gadījumos, kas neapdraud neatkarīgu un objektīvu šajā likumā noteikto Biroja funkciju īstenošanu (šā likuma 7., 8., 9. un 9¹. pants)”.

Saistībā ar šādu redakciju iespējami vairāki sarežģījumi. Norma ir vispārīga, tā neparedz kritērijus izvērtēšanai, kad Ministru prezidenta īstenotās tiesības var izraisīt minēto apdraudējumu, un kārtību, kādā risināmas iespējamās domstarpības par to, vai Ministru prezidenta rīcība apdraudējumu radījusi. Jau pašlaik Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7. panta piektā daļa paredz augstākas amatpersonas tiesības „pārbaudīt” pārraugāmās institūcijas lēmumu un iejaukties tikai „prettiesiska” lēmuma vai bezdarbības gadījumā. Domājams, ka jebkurā gadījumā, kurā Ministru prezidents spēs uzturēt argumentāciju, ka, piem., atceltais lēmums bija prettiesisks, būs arī iespējams argumentēt, ka lēmuma atcelšana šajā gadījumā neapdraudēja „neatkarīgu un objektīvu šajā likumā noteikto Biroja funkciju īstenošanu”. Iespējas paturēt spēkā prettiesisku lēmumu nevarētu būt uzskatāmas par neatkarības garantiju. Ierosinātā redakcija var tikt pamatoti uzskatīta par deklaratīvu normu, kas praksē var radīt nevajadzīgu neskaidrību.

ESAO Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 2. fāzes novērtējuma ziņojums par Latviju neizvirza kritiku pret KNAB kā pārraudzības iestādes statusu. Tāpēc PROVIDUS uzskata, ka jautājumu par iespējamām modifikācijām KNAB pārraudzības realizācijā vai pat nozīmīgāku KNAB institucionālā statusa maiņu iespējams atlikt līdz iecerētajai jaunā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma izstrādei, t.sk., lai izpildītu GRECO ieteikumu noskaidrot Ministru kabineta un Ministru prezidenta kā uzraugošās institūcijas lomu attiecībā uz KNAB.

4. pants: PROVIDUS ierosina apsvērt 4. panta trešajā un desmitajā daļā noteikto komisiju sastāvu vēl paplašināt, piemēram, ar Valsts kontrolieri, kas varētu būt lietderīgi, ņemot vērā Valsts kontroles un KNAB funkciju saskaršanos attiecībā uz labu pārvaldību un korupcijas pazīmju un risku noteikšanu.

Ar cieņu,

Valts Kalniņš,
Domnīcas PROVIDUS pētnieks